

ELS LLIBRES I LES COSES

IGNASI ARAGAY

Un nazi a Barcelona: la història de Von Schnitzler

L'empresari que va fer possible que Mies van der Rohe pogués fer el 1929 el pavelló alemany a l'Exposició Internacional de Barcelona, icona mundial de l'arquitectura moderna, és el mateix que anys a venir fabricaria el gas Zyklon B que va matar milions de persones a Auschwitz i als altres camps d'extermini. Casat amb l'aristòcrata Lilly von Mallinckrodt, Georg von Schnitzler era un alt dirigent del conglomerat químic IF Farben (Bayer, Basf, Agfa...), que el 1923 ja formava part de les tropes d'assalt nazis -les SA- i que va jugar un paper decisiu en el suport financer al partit de Hitler, del qual es va fer membre el 1937.

A Lliçó d'arquitectura (Ensiola), Antoni Vives s'ha ficat en la pell d'aquesta parella, uns Georg i Lilly que després de sobreviure a la guerra i de sortir-ne pràcticament indemnes, el 1953 miren de reconstruir el seu món des de la nova casa que s'han fet a Murnau, a Baviera, ciutat on el 1933 més de la meitat de la població havia votat Hitler. Lluny dels focus, ara viuen "com si no hagués passat res". Aquest és el lema de la Lilly. Com si la barbàrie de l'Holocaust no hagués existit i fos possible reconstruir el seu glamurós cercle d'amistats dels vells temps, fet d'artistes d'avantguarda i burgesos. Les elits que havien de fer gran Alemanya.

El 1945 el Georg gairebé va aconseguir escapar-se a Espanya. El van enxampar amb les maletes fetes. Jutjat a Nuremberg, dels cinc anys de condemna només en va complir un. Els mesos passats a la presó de Spandau ja queden enrere. Al saló de la nova casa hi tenen el quadre *Gesellschaft Paris*, de Max Beckmann [avui es pot veure al Guggenheim de Nova York]. Mentre esperen l'arribada d'uns convidats a sopar que triguen més del

també admirava el pavelló, l'aposta de la parella, que el va pagar. La companya brillant i discreta de Mies també es deia Lilly, Lilly Reich. Quan el nazisme va tancar la Bauhaus, Reich va regalar-li a la Lilly i al Georg una cadira MR, per poder seure en el cor de la modernitat alemanya.

El matrimoni no recorda, en canvi, la fàbrica d'IG Farben a Monowitz, a tocar d'Auschwitz, on el seu amic Albert Speer va facilitar al Georg milers d'homes torturats per la fam i la misèria. Treballadors esclaus. Hi produïen goma sintètica per als pneumàtics del front. I encara menys com van produir el gas Zyklon B, i s'hi van enriquir. El gas amb què es va assassinar milions de persones, una Solució Final que el Georg coneixia. Rere un silenci obscur, el Georg prova de soterrar sense èxit l'ombra del seu amic Landmann, l'alcalde jueu de Frankfurt fins al 1933, un social liberal d'una gran visió i empena. Va morir de fred i de fam en un amagatall a Holanda. No el van ajudar.

La nit avança i el Georg i la Lilly es consumeixen en la soledat i els records. Són els supervivents d'una monstruositat. La seva memòria és selectiva. Ell, més turmentat, s'ha fet catòlic. Necessita el perdó. L'oblit és impossible. El passat els perseguirà fins al final dels seus dies. ♦♦

WIKIMEDIA COMMONS

compte, amb un whisky a la mà, rememoren l'amistat amb Mies, que a través del pavelló barceloní volien que propagués "el nou esperit d'Alemanya": la practicitat, la simplicitat, la sinceritat. *Less is more*. Ells surten al quadre, igual que el polític francès col·laboracionista Anatole de Monzie. El vestit rosa que porta la Lilly és el mateix que va enfundar-se al gran sopar de l'Exposició del 29. Goebbels

UN TAST DE CATALÀ

ALBERT PLA NUALART

El mono, el mico i tot el que en penja

La verola (o pigota) del mico (o dels micos) ens recorda que en català normatiu del *mono* (simi) n'hem de dir *mona* o *mico*. Per a un etimòleg no resulta evident. Mentre que *mona* (simi), segons Coromines, "apareix ja al segle XV, no gaire després de *mona*", el castellà *mico* neix al Carib i penetra al català a principis del XIX. Tots dos tenen l'estigma, per als puristes, de la *o* àtona final. Per què, doncs, *mico* és correcte i *mono* no? Contra el tardomedieval *mono* hi conspiren diversos factors: 1) que sembla que amb *mona* ja fem; 2) que *mono* per *bufó* ha sigut objecte de persecució sistemàtica; 3) que ens sembla -i és fals- que *mono* ve del castellà i *mico* no. Estrictament, és *mona* i no pas *mico* el terme col·loquial genèric, perquè *mona* equival a *simi*, i *mico* és *simi de cua llarga*, però

potser l'ús del masculí com a gènere no marcat hi ha pesat més.

L'arrelament de *mico* l'avalen molts girs, alguns de ben idiomàtics. És el cas de "Costa un colló de mico" o, més breu, "I un colló de mico!", "De colló de mico!" Sembla que als testicles dels micos se'ls atribueïen grans propietats. També parlem de *mico filós* referint-nos a algú desnerit i poca cosa en un to entre menyspreatiu i afectiu. Amb un *filós* que Coromines no sap si atribuir a "fer fila" o "als pèls i filagarses dels micos

TOT APUNTA QUE ALS TESTICLES DELS MICOS SE'LS ATRIBUEIXEN UNES GRANS PROPIETATS

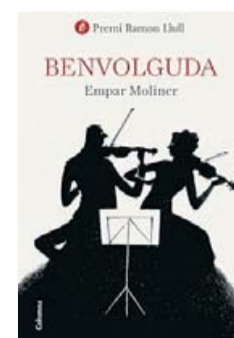
petits". Per no parlar de "Fer el mico", com les meves filles, o de "Tornar-se mico", com m'hi fa tornar el cub de Rubik. És de més dubtosa genuïnitat "Tenir micos a la cara", com quan algú et mira i no saps per què.

Però anem a altres sentits de *mono*. Un d'indiscutible és monofònic. I veig indefugible, en registre col·loquial, el de síndrome d'abstinència i, en un sentit més ampli, ànsia irrefrenable. Ja l'accepten el DNV i l'ÉsAdir, i tant el DIEC2 com el GDLC l'haurien de posar a la cua. També *mono* per *grana* (vestit d'una sola peça) sembla massa viu i arrelat per no tolerar-lo informalment. I el *mono* que vol dir *bufó* ja té migpeu dins des del moment que el DIEC2 accepta que *monada* vulgui dir "persona o cosa bufona". El *mono* (simi) tardomedieval té, doncs, en català, bastants aliats. ♦♦

ELS MÉS VENUTS

CATALÀ

FICCIÓ

[1] Benvolguda
EMPAR MOLINER
Columna
232 pàgines i 20,90 € **1/10**

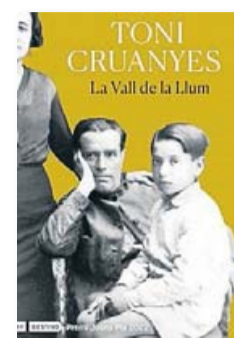
[2] Nosaltres, després
SÍLVIA SOLER
Univers
208 pàgines i 20 € **10/9**

[3] El monstre de Santa Helena
A. SÁNCHEZ PIÑOL / La Campana
304 pàgines i 19,90 € **3/8**

[4] Mamut
EVA BALTASAR
Club Editor
128 pàgines i 17,50 € **2/13**

[5] Quan s'esborren les paraules
RAFAEL NADAL / Columna
336 pàgines i 21 € **5/25**

NO-FICCIÓ

[1] La Vall de la Llum
TONI CRUANYES
Destino
384 pàgines i 21,50 € **2/15**

[2] Cuina o barbàrie
MARIA NICOLAU
Ara Llibres
272 pàgines i 24,90 € **3/10**

[3] L'alegria de viure
SÍLVIA SOLER
Univers
160 pàgines i 19 € **4/7**

[4] Manual d'adoctrinament de l'escola catalana
ÒSCAR DALMAU / Bridge
144 pàgines i 19,90 € **5/6**

[5] Molts i ningú
CLARA PONSATÍ
La Campana
352 pàgines i 19,90 € **-/10**

CASTELLÀ

FICCIÓ

[1] Todas esas cosas que te diré mañana
ELISABET BENAVENT / Suma
440 pàgines i 18,90 € **-/1**

[2] El libro negro de las horas
EVA G. SÁENZ DE URTURI / Planeta
384 pàgines i 20,90 € **4/15**

[3] Cauterio
LUCIA LIJTMAER
Anagrama
222 pàgines i 18,90 € **10/11**

[4] El castillo de Barbazul
JAVIER CERCAS
Tusquets
400 pàgines i 21,90 € **5/11**

[5] Roma soy yo
SANTIAGO POSTEGUILLO
Ediciones B
752 pàgines i 23,90 € **2/6**

NO-FICCIÓ

[1] Personas tóxicas
SILVIA CONGOST
Planeta
224 pàgines i 16,95 € **-/7**

[2] Verdades a la cara
PABLO IGLESIAS
Navona
320 pàgines i 18,05 € **4/6**

[3] Encuentra tu persona vitamina
MARIAN ROJAS / Espasa
328 pàgines i 19,90 € **3/38**

[4] No quieren que lo sepas
JESÚS CINTORA / Espasa
304 pàgines i 19,90 € **-/6**

[5] Cómo hacer que te pasen cosas buenas
MARIAN ROJAS / Espasa
256 pàgines i 19,90 € **2/197**

Rànquing setmanal del Gremi d'Editors de Catalunya i LibriData
Posició setmana anterior / Setmanes en el mercat